

Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijai

2021-08-09

DĖL LYTIES TAPATUMO SUTRIKIMO (TRANSEKŠUALUMO) DIAGNOSTIKOS IR GYDYMO TVARKOS APRAŠO PROJEKTO DERINIMO

Šiuo raštu teikiame savo poziciją, argumentus ir pastabas dėl Lyties sutrikimo (transeksualumo) diagnostikos ir gydymo tvarkos aprašo projekto (toliau – Aprašas). Pažymėtina, kad šis Sveikatos apsaugos ministro įsakymu tvirtinamas Aprašas tiesiogiai siejasi ne tik su transeksualumo diagnostika ir gydymu, tačiau ir su teise į lyties keitimą, kuri yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – CK).

Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad CK 2.27 straipsnio 2 dalis numato, kad „lyties keitimo sąlygas ir tvarką nustato įstatymai“. Tai reiškia, kad poįstatyminiu aktu, negali būti reguliuojami siūlomi reguliuoti teisiniai santykiai, kitu atveju būtų iškreiptas teisės aktų hierarchijos principas. Šiame Apraše transeksualumo gydymu iš esmės traktuojami ir tokie veiksmai, kurie yra sietini su lyties požymių keitimu, todėl siūlome atsisakyti šių nuostatų kol Seimas nėra priėmęs atitinkamų įstatymų dėl lyties keitimo sąlygų ir tvarkos. Pažymėtina, kad vien tai jog įstatymas numato sąlyginę teisę pasikeisti lyti nereiškia, kad tai yra pakankamas įstatyminis pagrindas pasirašyti siūlomą Sveikatos apsaugos ministro įsakymą dėl Aprašo patvirtinimo. Tokio pobūdžio įsakymas privalo remtis įstatymo lygiu įtvirtintomis lyties keitimo sąlygomis ir tvarka. Konstitucinis Teismas ne kartą savo doktrinoje pažymėjo, kad poįstatyminiais teisės aktais negali būti iš esmės sprendžiami su žmogaus teisėmis susiję klausimai, kadangi tai yra Seimo diskrecija. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja visų teisės aktų hierarchiją ir neleidžia poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykių, kurie turi būti reguliuojami tik įstatymu, taip pat poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytu įstatyme, nebūtų grindžiamas įstatymais (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2009 m. birželio 22 d., 2013 m. lapkričio 6 d., 2013 m. gruodžio 11 d. nutarimai). Taip pat pažymėtina, kad teismų sprendimai šioje srityje negali užpildyti dėl legislatyvinės omissijos atsiradusių spragų t.y. negalima traktuoti, kad teismų suformuluota praktika galima remtis priimant atitinkamą poįstatyminį teisės aktą. Tas taikytina tiek bylai L. prieš Lietuvą, tiek ir kitoms nacionalinių teismų nutartims.

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, pareiškiamo, kad nepritariame šio su visuomene ir ekspertais derinamo teisės akto priėmimui ir raginame susilaikyti nuo teisėkūros, kuria būtų pažeidžiama Konstitucija teisinės valstybės principas ir teisės aktų hierarchija, viršijami vykdomosios valdžios įgaliojimai. Taip pat prašome šias, raštą pasirašiusią ir jam pritariančias, organizacijas įtraukti į tolesnes diskusijas dėl šio teisės akto ir teikti su Aprašo pakeitimais ir priėmimu susijusią informaciją mūsų nurodytu elektroniniu paštu.

Pagarbiai,

Laisvos visuomenės instituto direktorė

Diana Karvelienė

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė Violeta Vasiliauskienė

Rengimo šeimai asociacijos pirmininkas Ramūnas Aušrotas

Lietuvos tėvų forumo tarybos pirmininkas Darius Trečiakauskas

Sąjungos „Vardan Šeimos“ pirmininkė Edita Morkūnienė

Asociacija Šviesos kampelis vadovė Jolanta Lipkevičienė